

ประเพณีตักบาตรเทโวห้วยแร้ง

กลุ่มคลองยาวผู้สูงอายุ

การอนุรักษ์ประเพณี

สถานที่ติดต่อ

กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร้ง
๔๐ หมู่ ๒ ตำบลห้วยแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดตราด ๒๓๐๐๐

นายสุทัศน์ สุนทรเวช เลขานุการกลุ่มฯ

๐๘-๙๒๔๗-๙๖๔๔

นางวศินี สวัสดิ์ ผู้ประสานงานกลุ่ม

๐๘-๙๙๔๔-๔๐๔๔

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานตราด

๐๓๙-๕๕๗-๒๕๙, ๐๓๙-๕๕๗-๒๖๐

หมายเหตุ: ท่านสามารถเดินทางไปเยือนได้ตลอดทั้งปี, โปรแกรมอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมขึ้นกับฤดูกาลและแหล่งอาหารจากธรรมชาติในพื้นที่, ห้องพักเป็นแบบกางมุ้งหรือมุ้งลวด ไม่มีเครื่องปรับอากาศ ผู้มาเยือนกลุ่มเล็กกรุณาแจ้งความประสงค์ให้ผู้ประสานงานกลุ่มทราบให้ละเอียดล่วงหน้าเพื่อสร้างสรรค์คุณค่าและความประทับใจไม่ลืมเลือน หาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ <http://huairaeng.multiply.com>

กลุ่มฟื้นฟูอาชีพชาวกัมพูชาที่โครงการด้านราษฎรผู้มาเยือน

กลุ่มวัฒนธรรมเพลงอำพา

“การวิจัยเป็นหัวใจการเรียนรู้
มุ่งสู่การปฏิบัติพัฒนาประสบการณ์เชิงสร้างสรรค์”

ห้วยแร้ง

จังหวัดตราด

Hual Raeng

รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในเว็บไซต์
<http://huairaeng.multiply.com>

สนับสนุนจัดทำโดย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)

สำนักงานตราด

พิมพ์ครั้งที่ ๑ (มีนาคม พ.ศ.๒๕๕๕)

“กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ตำบลห้วยแร้ง
โดยความร่วมมือร่วมใจของชุมชน”

ห้วยแร้ง จังหวัดตราด

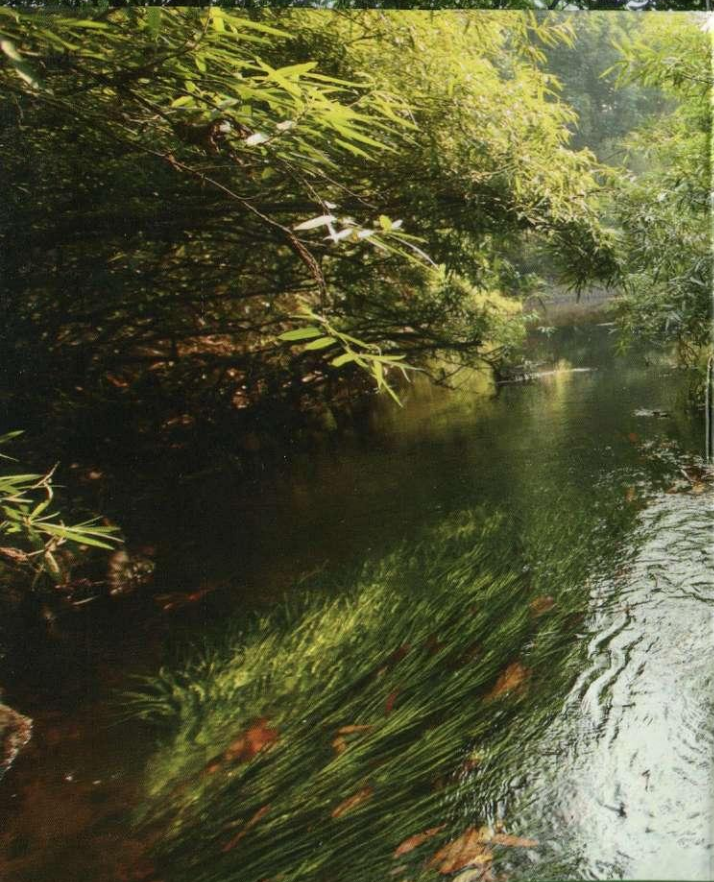
Hual Raeng

The village of green discovery

7-Green

กุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตำบลห้วยแร่ จังหวัดตราด
ก่อตั้งขึ้นโดยการวิจัยเพื่อร่วมกันค้นหาเอกลักษณ์ ความเป็นตัวตน
จุดเด่น จุดด้อย โอกาสและการคุกคาม (SWOT) ด้วยความหวังที่จะ
เป็นชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเช่นเดียวกับชุมชนอื่นๆ ในประเทศไทย
จนกระทั่งเกิดความเห็นพ้องเป็นวิสัยทัศน์ร่วมกันคือ “ชุมชนห้วยแร่
มีจุดหมายปลายทาง คือ “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีชื่อเสียงของ
ประเทศ พร้อมด้วยการขายผลิตภัณฑ์จากฐานทรัพยากรชีวภาพ
ที่มีอยู่ในชุมชนโดยคนในชุมชนจะมีคุณภาพชีวิตสูงและมีการบริหาร
จัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างดี จากการมีส่วนร่วมของชุมชน
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร่ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
กลายเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้การบริหารจัดการอย่างมีรูปแบบตาม
มาตรฐานสากล”

๖) ผลงาน

๑. รางวัลชุมชนดีเด่นด้านการท่องเที่ยวจากเศรษฐกิจพอเพียง
สู่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)
ในปี ๒๕๕๐

๒. ปี ๒๕๕๓ ชนะเลิศ ชุมชนตัวอย่างต้นแบบและกรณีศึกษา :
การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน (จาก ๑ ใน ๕ ชุมชนทั่วประเทศ)
ในฐานะ Best Practices, Lesson Learned and Case Study :
Sustainable Community Based Tourism โดยสถาบันการท่องเที่ยว
โดยชุมชนและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายงาน
วิจัยท้องถิ่น

๓. รางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย (รางวัลกินรี) ครั้งที่ ๔
ประจำปี ๒๕๕๓ จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)

รางวัลกินรีปี ๒๕๕๓

รางวัลอุตสาหกรรม
ท่องเที่ยวไทยปี ๒๕๕๐

วิสัยทัศน์และการพัฒนาในอนาคต

"ชุมชนห้วยแร้งมีจุดมุ่งหมายปลายทาง คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่มีชื่อเสียงของประเทศ หรือมรดกทางศิลปวัฒนธรรม จากฐานทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน โดยคนในชุมชนจะมีคุณภาพชีวิตสูงและมีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างดีจากภาคีที่มีส่วนร่วมของชุมชน"

๑. เริ่มต้นจากงานวิจัยเพื่อค้นหาอัตลักษณ์, กิจกรรมสร้างสรรค ประสิทธิภาพและความสุขแก่ผู้มาเยือนโดยมุ่งเน้นการใช้ ฐานทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ที่นักท่องเที่ยวได้ควบคุม ไปถึงการอนุรักษ์ที่รักษาความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศ มีการทำงานแบบ "ทำไป ปรับไป พัฒนาไป" โดยไม่ใช้เงินเป็นตัวตั้ง, การท่องเที่ยวเป็นเพียงเครื่องมือของการพัฒนาและดำเนินถึงขีดความสามารถในการ รองรับ ปริมาณจากการปฏิบัติแบบที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง นัยเป็นการใช้งานวิจัยสู่การท่องเที่ยวชุมชนเชิงนิเวศ (Community-based Research to Community-based Tourism - CBR to CBT) ต้นแบบของประเทศ

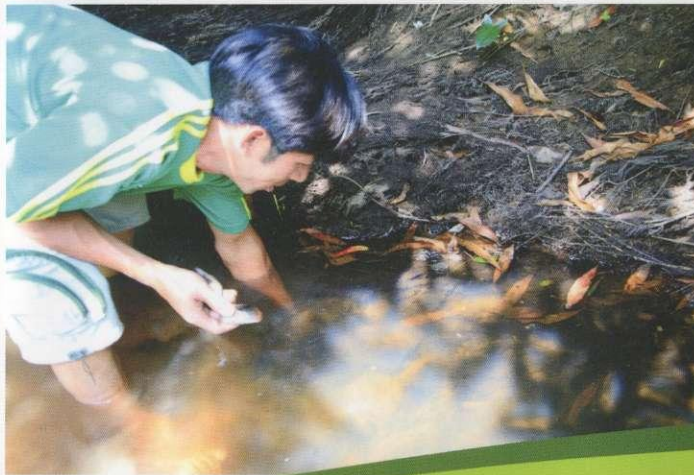
๒. มุ่งสร้างเครือข่ายและมีการกำหนดวิสัยทัศน์เครือข่ายท่องเที่ยวชุมชนร่วมกันโดยมี จุดมุ่งหมายในการรักษาสีเขียวของลุ่มน้ำห้วยแร้งไว้ให้ชีวิต ชุมชนและฐานทรัพยากรที่มีอยู่ สู่ความร่วมมือจากปวงประชาขงเลน โดยให้มีบทบาทท้องถิ่นในการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน

๓. ผลจากการท่องเที่ยวชุมชนให้เป็นส่วนหนึ่งในองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ทั้งที่พัก อาหาร การขนส่ง การนำเที่ยวและสินค้าของที่ระลึก ให้มีการเกื้อหนุนซึ่งกัน อุตสาหกรรม การท่องเที่ยวจะไร้คุณค่าหากชุมชนในท้องถิ่นไม่ได้รับประโยชน์ จากการท่องเที่ยว

๔. แสวงหาความร่วมมือจากองค์กรระหว่างประเทศให้เกิดการยอมรับ ในคุณค่าของความร่วมมือระหว่างชุมชนเพื่อพัฒนาและสร้างขีด ความสามารถทางการตลาดท่องเที่ยวชุมชนสู่สากล

๕. สนับสนุนและร่วมพัฒนาเครือข่ายด้านการตลาดท่องเที่ยวชุมชน

๖. ดึงดูดของ ททท.สำนักงานตราดคือ ชุมชนกับชุมชน ชุมชนกับภาคธุรกิจการท่องเที่ยวและชุมชนกับองค์กรระหว่างประเทศ

ปัจจุบันกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร้ง เน้นการ ท่องเที่ยวเชิงคุณค่าในรูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการท่องเที่ยว อย่างรู้คุณค่า รักษาแหล่งท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงขีดความสามารถ ในการรองรับและไม่ต้องมีการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ, รายการนำเที่ยว แบบ **"ชะโงกทัวร์"** หรือการท่องเที่ยวในเชิงปริมาณ (MassTour), มีการบริหารงานแบบไม่มีผู้นำ, การตัดสินใจสำคัญจะใช้เวทีประชาคม เป็นหลัก แต่มีข้อจำกัดด้วยการทำสวนยางพาราหรือเป็นลูกจ้างกรีดยาง, การเกษตร, ประมง, หรือสวนผลไม้หรือสัมมาอาชีพอื่น ผู้ที่จะ มาเยือนจึงจำเป็นต้องแจ้งเลขานุการกลุ่มฯ หรือผู้ประสานงานล่วงหน้า อย่างน้อย ๕ วัน เพื่อแจ้งผู้แทนกลุ่มต่างๆ มาทำหน้าที่เจ้าบ้าน และหาคนทดแทนในกิจการของตน ผู้มาเยือนควรใช้เวลาอย่างน้อย ๒ วัน ๑ คืน เพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์กับชาวบ้าน, การเรียนรู้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน, พัฒนาแนวคิดและเรียนรู้ การให้ก่อนที่จะรับ, เหมาะสำหรับครอบครัว, การเตรียมพร้อมของ กลุ่มที่สนใจจะก่อตั้งชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, สถาบันการศึกษา หรือการศึกษาดูงานที่มีปริมาณผู้มาเยือนครั้งละไม่เกิน ๕๐ คน

แก่งห้วยแร้ง

กิจกรรมเพื่อการเรียนรู้และท่องเที่ยว

● เรียนรู้การนั่งเรือท่องเที่ยวเส้นทาง “ตามรอยต้นครูช สุวัณนธรรม จาก เชิงสร้างสรรค์” ชมความหลากหลายทางชีวภาพสองฝั่งคลอง ผ่านแก่งหินสลั้บหัวง นำท่านเข้าสู่อุทยานครูช ลงเล่นน้ำใสไหลเย็น ท่ามกลางความร่มรื่นของธรรมชาติ หากโชคดี ท่านจะได้สัมผัสกับ ปลาขนาดเล็กมาตอดเท้า หรือที่เรียกว่า “สปาปลา (Fish Spa)” หรืออาจจะเห็นลูกกุ้งแม่น้ำตัวจิ๋วโผล่มาแทน ซึ่งอาจจะสร้างความ ประหลาดใจแก่ท่านได้

● เรียนรู้การนั่งเรือด้วยหัวใจที่ผ่อนคลาย เยียบสงบ ท่านจะได้ สัมผัสบรรยากาศกับคุณค่าดั้งเดิมของทิวป่าจากผสมต้นมะพร้าว เรียงร้อยเป็นแนวยาวริมสองฝั่งคลอง เปรียบเสมือนการเข้าแถวรอ คอยต้อนรับผู้มาเยือนบ่อยครั้งท่านอาจได้รับความตื่นเต้นสะใจ จากการสัมผัสกับลูกปลาในลำคลองที่กระโจนโลดเต้นขึ้นมาทักทาย ท่านถึงบนดักด้วยความยินดียิ่งระหว่างทางพบกับภาพวิถีชีวิตชุมชน กับคนหาปลาหากุ้งที่ไม่เคยสูญหายไปจากลำคลองห้วยแร่ังตรวจพบเท่า ที่สภาพธรรมชาติยังคงความสมดุล

ทัวร์ชมหิ้งน้อง

● เรียนรู้ภาษาใจของหิ้งห้อยหนุ่มที่ใช้จังหวะการกระพริบแสง เกี่ยววาราสีดึงดูดความสนใจหิ้งห้อยสาว และเมื่อถูกใจภาษาแสง ของหิ้งห้อยหนุ่มตัวใด หิ้งห้อยสาวก็จะกระพริบแสงตอบรับในช่วงเวลา แห่งความโรแมนติกนี้ ผู้มาเยือนจึงควรให้ความเคารพในวิถีแห่งธรรมชาติ อันวิเศษโดยงดการใช้แฟลชถ่ายภาพ, คุยกันเสียงดังหรือสร้างมลพิษ ทุกรูปแบบ ปลอ่ยให้ห้วงชีวิตสุดท้ายในการหาคู่ของหิ้งห้อยเป็นไปตาม ธรรมชาติอย่างสมบูรณ์ซึ่งเป็นการด้นด้นค้นหา ความจริงใจบน “ความ เอื้ออาทรต่อสรรพสิ่ง” ก่อนที่เขาคจะจากโลกนี้ไป

ผีเสื้อบนเนินเมื่อดอกดรุชบาน

● เรียนรู้การพักร่วมกับเจ้าของบ้านภายในชาคาเดียวกันแบบโฮม สเตย์แท้ๆ เพื่อสัมผัสความเป็นอยู่ของชาวบ้าน และสร้างปฏิสัมพันธ์ เชิงสร้างสรรค์กับผู้มาเยือน ช่วยกันทำกับข้าวและบั้งขนมจากแบบทำไป คุยไปได้ความรู้

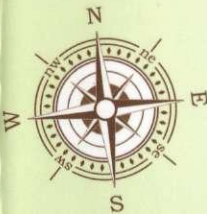
● เรียนรู้การนำฐานทรัพยากรชีวภาพที่มีอยู่ในชุมชนมาผลิตเป็น ผลิตภัณฑ์ต่างๆ อาทิ ข้าวห่อกบหมาก, น้ำมันมะพร้าวกลั่นเย็น, ผลิตภัณฑ์จากมังคุด, น้ำดื่มเถาวัลย์เขียว, การทำน้ำเอนไซม์จาก ผลไม้เพื่อการดูแลสุขภาพ, การผลิตสบู่เปลือกมังคุดโดยใช้แม่พิมพ์ จากบ้องไม้ไผ่ เป็นต้น

ปักประจวบ ต้นดัดข้าวห่อกบหมาก

การเดินทาง

A photograph of a woman in a yellow shirt standing in a window of a dilapidated, dark red wooden building. The building has peeling paint and several boarded-up windows. The woman is holding a small object, possibly a phone or camera, near the window frame.

กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร่

โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน (สำหรับคณะ ๒๐ - ๕๐ คน)

วันแรก

๐๙.๐๐ น.

ผู้มาเยือนเดินทางมาถึงชุมชนตำบลห้วยแร่ หมู่ที่ ๒ (ศาลาเอนกประสงค์) ชุมชนกล่าวต้อนรับ ผู้มาเยือนนำสัมภาระเข้าบ้านพักโฮมสเตย์ พร้อมทำธุระส่วนตัว

๑๐.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

รับฟังบรรยายสรุป ซึ่งกล่าวถึง บริบททั่วไปของชุมชนตำบลห้วยแร่ พร้อมศึกษา เรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการในกิจกรรมท่องเที่ยวและบริการ” จาก Power Point

๑๒.๐๐ น.

รับประทานอาหารกลางวัน (ข้าวห่อกาบหมาก)

๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

ศึกษาการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวและบริการ

วัฒนธรรมเพลงรำฟ้าง

ในกรณีที่คณะฯ มีจำนวน ๕๐ คน จะมีการแบ่งเป็น ๒ กลุ่ม เพื่อสลับการศึกษาเรียนรู้กิจกรรม มีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มที่ ๑ ศึกษาและเรียนรู้เส้นทางธรรมชาติในพื้นที่ซึ่งมีความหลากหลายทางชีวภาพสูง ทั้งด้านพืชพันธุ์และพันธุ์สัตว์น้ำ โดยมีการนำทรัพยากรเหล่านั้นมาประกอบกิจกรรมน้ำเที่ยวเส้นทาง “ตามรอยต้นครูขลุ่ยวัฒนธรรมจากเชิงสร้างสรรค์” สวนผลไม้ผสมป่าโบราณ พันธุ์ไม้พื้นเมืองดั้งเดิมริมคลองสามน้ำ

กลุ่มที่ ๒ ศึกษาและเรียนรู้การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากฐานชีวภาพที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ผลิตภัณฑ์จากมังคุด, การผลิตสบู่เปลือกมังคุด, น้ำมันมะพร้าวกลั่นเย็น น้ำเกว๋นลิ้นเขียวพร้อมดื่ม, ข้าวห่อกาบหมาก, การทำน้ำหมักจากผลไม้, ลิ้นสมองประลองเซวกับเกมส์ภูมิปัญญาชาวบ้าน “เกร-อด-เพล” พร้อมรับประทานอาหารว่างระหว่างดำเนินกิจกรรมหรือเรียนการทำขนมจาก

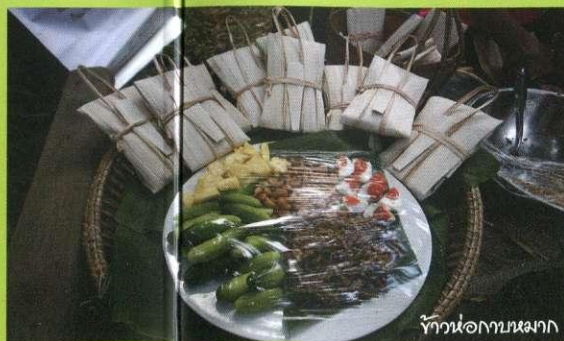

ศูนย์ฯ

Huai Raeng

เรียนรู้วิถีชีวิตชาวบ้าน

ข้าวห่อกาบหมาก

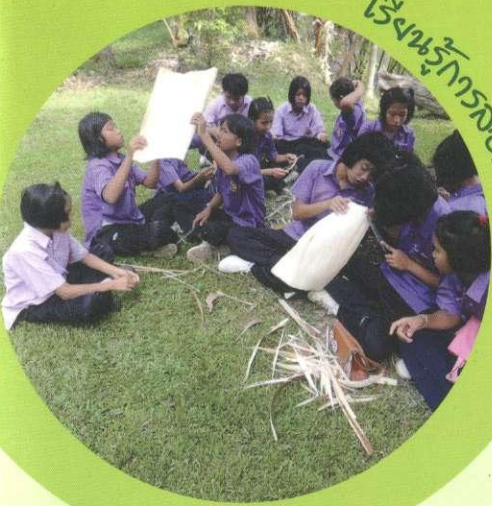
น้ำจากสมุนไพรใช้ต้อนรับแขก

ผลิตภัณฑ์จากฐานทรัพยากรธรรมชาติ

เรียนรู้การออกแบบสวน

๑๖.๐๐ - ๑๘.๐๐ น.

อภิปรายและถ่ายทอดประสบการณ์การบริหารจัดการจริง
ในพื้นที่โดยทีมวิจัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชน

คุณสุทัศน์ สุนทรเวช เลขาธิการกลุ่ม

เรื่อง การบริหารจัดการ

คุณวศินี สวัสดิ์ ผู้ประสานงานกลุ่ม

คุณกาญจนา ทิพย์มาก ผู้ประสานงานด้านวิชาการ

เรื่อง การทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนำไปสู่

การท่องเที่ยว

คุณชูศักดิ์ สิบแสน หัวหน้ากลุ่มเรือ

เรื่อง การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว

คุณประพัฒน์ ฤทธิเดช หัวหน้ากลุ่มสวนผลไม้

เรื่อง การจัดการสวนผลไม้แบบเกษตรอินทรีย์

๑๘.๐๐ - ๑๙.๐๐ น.

เรียนรู้การทำขนมจากสูตรดั้งเดิมของชุมชนพร้อม

รับประทานอาหารเย็นที่บ้าน

เรียนรู้กิจกรรมและการบริหารจัดการบ้านพักโฮมสเตย์

แต่ละหลังตามที่พัก

วันที่สอง

๐๗.๐๐ - ๐๙.๐๐ น.

รับประทานอาหารเช้าที่บ้านพักโฮมสเตย์

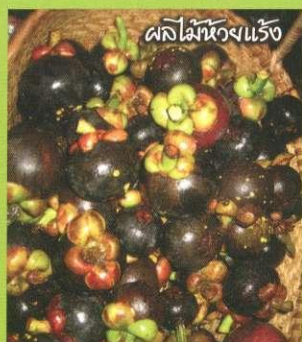
๐๙.๐๐ - ๑๐.๓๐ น.

สรุปบทเรียนจากการศึกษาและเรียนรู้การบริหาร
จัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
ตำบลห้วยแร้ง

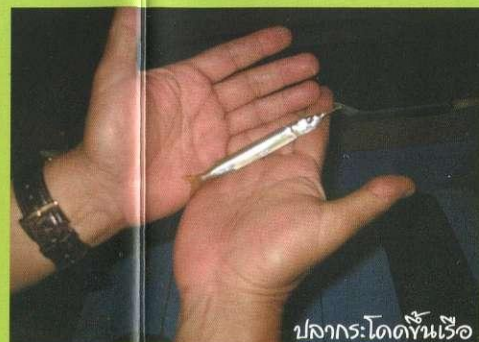
๑๐.๓๐ น.

เขียนแบบประเมินชุมชนตำบลห้วยแร้งและ
สมุดเยี่ยม

เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

ผลไม้ห้วยแร้ง

ปลากระโดดขึ้นเรือ

ปลาดุกกรำพัน ปลาโบราณ
ที่งอมืออยู่ในคลองห้วยแร้ง

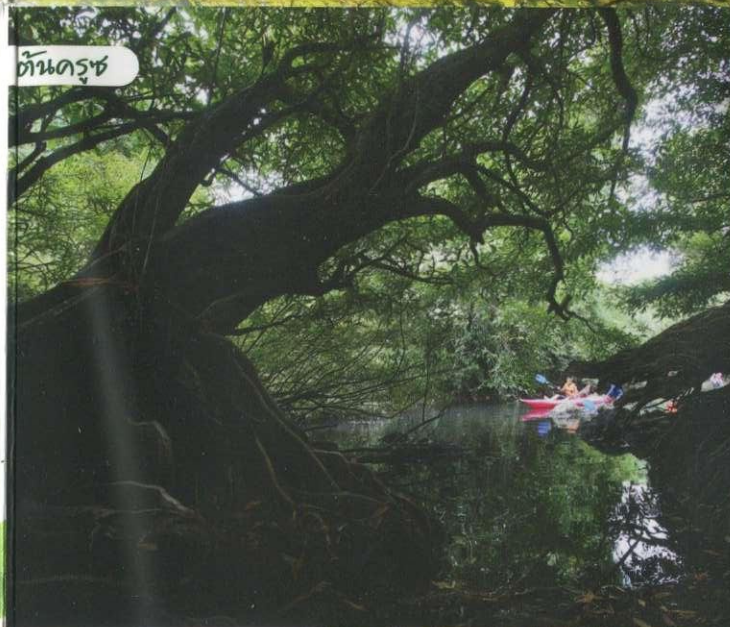
หนองนาจากโดนรากต้นดรูซ

"น้่วงแครง" เป็นชื่อที่เล่าต่อกันมาว่า เกิดจากธรรมชาติที่สร้างสรรคโศดนิในลำคลองที่ไหลผ่านชุมชนให้ดูคล้ายนกแครง ซึ่งเป็นนกที่ลงดินชุกชุมในครั้งอดีต มีตำนานเล่าสืบเนื่องจากเหตุการณ์ ร.ศ. ๑๑๒ ที่ฝรั่งเศสยึดครองเมืองตราดและทำลางนินรูปแครงทิ้งไป แต่ได้ฝากชื่อต้น **"द्रุช"** ราชินีแห่งพฤษภาราชานั่งคลองสามน้ำอาขุณย์ร้อยปีที่มีอยู่เป็นจำนวนมากไว้ให้จดจำ

ความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติตลอดคลองสามน้ำของตำบลน้่วงแครง อำเภอเมือง จังหวัดตราด, อีตงาตังไมตรีของชาวบ้าน, อาหารพื้นเมืองตามฤดูกาลจากพืชผักข้างสวน, กุ้ง หอย ปู ปลา นานาชนิดและบรรยากาศที่เงียบสงบผสมกลมกลืนเข้ากันอย่างบริสุทธิจกกลางเป็นเสน่ห์ที่สร้างความประทับใจแก่ผู้มาเยือนที่รักในวิถีชีวิตชุมชนและธรรมชาติอย่างเไม่จบสิ้น

ต้นดรุช

ดอกดรุช

